

енерго- і електрозабезпеченістю (кількість кінських сил і кіловат потужності первинних джерел енергії на 100 га сільськогосподарських угідь, ріллі чи посівів);

енерго- і електроозброєністю (ті ж показники з розрахунку на середньорічного працівника, зайнятого в сільськогосподарському виробництві);

механізацією праці (співвідношення обсягу механізованих робіт до загального їх обсягу); автоматизацією (відношення робочого часу на автоматизованих роботах до всього робочого часу);

впровадженням нової техніки (питома вага вартості введеної в дію нової техніки); рівнем спеціалізації і концентрації виробництва;

процентом забезпеченості господарства кваліфікованими кадрами.

Прогрес у рослинництві й тваринництві відображається показниками:

рівнем освоєння прийнятих в господарстві сівозмін;

використанням з розрахунку на 1 га ріллі чи сільськогосподарських угідь органічних (у фізичних одиницях) і мінеральних (в одиницях діючої речовини) добрив, хімічних засобів для боротьби з шкідниками і хворобами рослин, бур'янами (в умовних одиницях);

питомою вагою площ, підданих меліорації (зрошенню, осушенню, вапнуванню і т. д.) й зайнятих посівами нових високоврожайних сортів;

питомою вагою сортових посівів у загальній посівній площі;

часткою посівних площ, на якій застосовуються передові прийоми агротехніки чи впроваджуються інтенсивні технології;

питомою вагою породної й чистопородної худоби в стаді;

виробництвом кормів на голову худоби і витрачанням кормів на 1 ц продукції; часткою продукції, виробленої із застосуванням нової прогресивної технології і передових форм організації праці.

Показники економічної ефективності науково-технічного прогресу такі:

виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь в натуральному і вартісному виразах;

продуктивність праці (виробництво валової продукції і валового доходу з розрахунку на 1 люд.-год чи на одного працівника);

фондовіддача, виражена вартістю валової продукції на 1 крб. вартості основних і оборотних виробничих фондів;

рівень прибутку чи розміри його на 1 крб. основних і оборотних виробничих фондів, на 1 га сільськогосподарських угідь, на голову худоби (у фізичному чи умовному обчисленні);

зниження собівартості продукції; підвищення рівня рентабельності виробництва.

Основним критерієм ефективності науково-технічного прогресу є ріст продуктивності суспільної праці.

Свирида В.С.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У статті розглядається проблема фізичного виховання у вищих навчальних закладах, зокрема, показана роль фізичного виховання, його мета і основні завдання, здійснено аналіз нормативних документів, що регулюють процес фізичного виховання студентів, розкрито основні напрями фізичного виховання у ВНЗ.

Ключові слова: фізичне виховання, студент, здоровий спосіб життя.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства напрямок вищої освіти передбачає переорієнтацію на особистість, на виховання людини, як унікальної творчої індивідуальності, яка прагне самоактуалізації, здатної здійснювати свідомий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях. У цьому контексті перед науковцями і фахівцями кафедр фізичного виховання ВНЗ України постає невідкладне завдання перебудови системи фізичного виховання згідно вимог нової парадигми освіти, що полягає в утвердженні людини, як найвищої соціальної цінності.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема фізичного виховання є предметом систематичних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених. Погіршення стану здоров'я молоді викликає занепокоєння не лише теоретиків, а й практиків, які беруть участь у

розробках спортивнооздоровчих програм, методичних рекомендацій щодо фізичного виховання в навчальних закладах тощо. Отже, можемо відзначити наявність широкого кола досліджень проблеми фізичного виховання студентів вищого навчального закладу, серед яких праці Г. Апанасенко, В. Григор'єва, Т. Круцевича, О. Куца, Н. Москаленко, Ю. Петришина, Р. Раєвського, Р. Сіренко, Є. Степаненкової, Б. Шияна та ін.

Мета статті: проаналізувати останні наукові дослідження, які піднімають питання організації й викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах; з'ясувати роль фізичного виховання, його мету і основні завдання, проаналізувати нормативні документи, розкрити основні напрями фізичного виховання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Стан викладання фізичного виховання у ВНЗ свідчить про невідповідність між сучасними, постійно зростаючими вимогами життя та рівнем освіти з фізичної культури випускників. Аналіз сучасних підходів до розвитку фізичної культури в Україні визначає пріоритет рухової активності, здорового способу життя фактично у відриві від особистісних якостей людини. Поза увагою залишилися ціннісні орієнтири особистості, формування її духовної культури, а не тільки духовного здоров'я.

Відповідно до законодавства вища школа, вирішуючи завдання професійної підготовки, повинна забезпечити й фізичну підготовку студентів. Тому фізичне виховання завжди повинно розглядатися як найважливіша та необхідна частина загального виховання студентської молоді.

Вимоги сучасного часу та суспільства роблять освітній процес студента все більш інтенсивним та напруженим. Відповідно, зростає значення фізичного виховання як засобу прогнозування режиму життя, активного відпочинку, збереження й підвищення працездатності студентів протягом усього періоду навчання у ВНЗ. Разом із тим, засобами фізичної культури забезпечується загальна і спеціальна фізична підготовка в контексті умов майбутньої професії. Отже, вирішуючи специфічні завдання, фізичне виховання студентства відіграє суттєву роль у моральному, вольовому та естетичному розвитку, вносить значний внесок у підготовку кваліфікованих та всебічно розвинених фахівців [4].

Визнаним є те, що основною метою фізичного виховання студентів є формування фізичної культури особистості [1; 2; 4]. У процесі фізичного виховання студентів передбачається вирішення наступних завдань:

- виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей;
- готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів;
- сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму;
- підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх

майбутньої педагогічної діяльності;

- вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;

виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

Відзначимо, що одним із офіційних документів, що регулюють державну політику країни в галузі фізичного виховання є Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», затверджена Указом Президента України від 1 вересня 1998 р. У документі акцентовано увагу на тому, що органи державної влади розвинутих країн світу надають програмного значення питанням розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики захворюваності, зміцнення генофонду та розв'язання інших соціальних проблем. Аналіз нормативних засад розвитку фізичного виховання в Україні дозволяє констатувати той факт, що в основі вітчизняної системи фізичного виховання покладено розуміння й підтримка означеної позиції іноземних політиків.

У режимі навчальної роботи студентів фізичне виховання регламентується навчальними планами і програмами, які розробляються й затверджуються Міністерством освіти і науки України. Державна програма фізичного виховання визначає обов'язковий для студентів усіх вузів обсяг фізкультурних знань, рухових умінь і навичок та рівень розвитку фізичних якостей [3].

Перша форма, що реалізується на академічних заняттях у навчальний час, передбачає комплексне розв'язання трьох груп педагогічних завдань: освітніх, виховних та оздоровчих з переважною освітньою спрямованістю. Навчальні заняття є основною формою фізичного

виховання в вищих навчальних закладах. Вони повинні плануватися в навчальних планах з усіх спеціальностей в обсязі 4 години на тиждень, їх проведення забезпечується викладачами кафедри фізичного виховання.

Якщо студент набуває компетентності щодо особистого фізичного вдосконалення, застосовує вміння у своєму повсякденному житті – це є позитивний результат здійснення освітнього процесу.

У програмі з фізичного виховання студентів виокремлюють три основні частини: теоретичну, практичну, контрольну.

Так, теоретичною частиною передбачено оволодіння студентами системою науково-практичних і спеціальних знань, необхідних для розуміння процесів функціонування фізичної культури суспільства й особистості зокрема, вміння їх активного, творчого використання для особистісного та професійного розвитку, організації здорового способу життя при виконанні навчальної, професійної й соціокультурної діяльності. Основні форми теоретичного освоєння основ фізичної культури визначено лекції. Крім того, студенти отримують і поглиблюють знання на практичних заняттях і шляхом самостійного вивчення рекомендованої літератури [3].

Практична частина програми спрямована на підвищення рівня функціональних і рухових здібностей студентів щодо формування необхідних якостей та властивостей особистості, на оволодіння методами й засобами фізкультурно-спортивної діяльності, на набуття в ній особистого досвіду, що забезпечує можливість самостійно, цілеспрямовано і творчо використовувати засоби фізичної культури і спорту. Основна форма навчання – практичні та навчально-тренувальні заняття, які покликані навчати новим руховим діям, виховувати фізичні якості студентів [3].

Контрольний блок програми фізичного виховання студентів спрямований на диференційований й об'єктивний облік процесу та результатів навчальної діяльності студентів. Контрольні заняття забезпечують оперативну, поточну та підсумкову інформацію про рівень освоєння теоретичних, практичних і методичних знань та умінь, про стан і динаміку фізичного розвитку, фізичної й професійно-прикладної підготовленості кожного студента. В якості критеріїв результативності розробляються залікові вимоги та практичні нормативи, тести [3].

Наприклад, обов'язковими тестами, що визначають фізичну підготовленість студентів, є: 1) біг на 100м, 2) стрибок у довжину з місця; 3) підтягування на перекладині 4) біг на 3000м; 5) човниковий біг

Тести проводяться на початку навчального року як контрольні (діагностичний блок), що характеризують підготовленість при вступі до ВНЗ, та в кінці – для визначення стану фізичного розвитку за минулий навчальний рік.

Опрацьовані дослідження свідчать про те, що на момент вступу до ВНЗ рівень фізичної підготовленості студентів дуже низький. Це пояснюється тим, що навчання у школі супроводжувалось дефіцитом рухової активності, нервовим перенапруженням, необхідністю засвоєння та переробки учнями великої кількості інформації [2; 3]. Одним зі шляхів вирішення дефіциту рухової активності є підвищення уваги до фізичного виховання, пошук нових форм та засобів навчання, впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій, які дозволяють удосконалити освітньо-виховний процес у відповідності до сучасних вимог. Використання сучасних технологій на заняттях фізичної культури дає змогу викладачеві найбільш якісно виконувати одну із важливих вимог до сучасного навчального процесу у поєднанні з освітньою спрямованістю досягти високої моторної компактності, динамічності, емоційності, які стимулюють інтерес студентів до занять фізичними вправами.

На підставі досліджень встановлено, що факторами підвищення рівня фізичної підготовленості студента є:

- систематичні заняття фізичною культурою і спортом;
- профілактика захворювань;
- загартування організму;
- раціональне харчування;
- боротьба із шкідливими звичками;
- активний відпочинок.

Беручи до уваги соціально-психологічний портрет студентської молоді, можна виокремити наступні шляхи вдосконалення системи фізичного виховання:

- вдосконалення системи одноразових занять фізичною культурою (розподіл матеріалу з урахуванням потреб фізичного розвитку студентів);

- створення груп за зацікавленістю з відповідними програмами занять;
- підвищення ролі теоретичних знань студентів для самостійних занять;
- посилити гуманістичну спрямованість фізичного виховання;
- активно залучати студентів до здорового способу життя (оскільки сучасне студентство схильне до паління, вживання алкогольних напоїв та наркотичних речовин);
- обмежити використання в процесі занять фізичних вправ, які прищеплюють агресивність поведінки та привчають до культу насилля [4; 5].

Висновки. Таким чином, фізичне виховання у освітньо-виховній сфері як складова частина загальної системи освіти має закласти основи забезпечення та розвитку фізичного та морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості, зокрема особистості студента, удосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя й професійної діяльності.

Література

1. Безухов Д. М. *Фізичне виховання студентів у вищій школі* / Д. М. Безухов // *Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2006. – С. 40-43.
2. Григорьев В. К. *Физическое воспитание студентов* : / В. К. Григорьев, Н. А. Третьяков // *Теория и методика физического воспитания: учеб.* / под ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 2003. – Т. 2. – 321 с.
3. *Державна програма фізичного виховання* : Електронний ресурс – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/>
4. Максименко А. М. *Теория и методика физической культуры* : учеб. для студентов вузов / А. М. Максименко. – М. : Физ. культура, 2005. – 544 с.
5. *Теория и методика физической культуры* : учебник / под ред. проф. Ю. Ф. Курамина. – 2-е изд., испр. – М. : Сов. спорт, 2004. – 464 с.
6. *Теорія та методики фізичного виховання: Учеб. для студ. фак. фіз. культури пед. ін-тів* / За ред. Б.А. Ашмаріна . – М. : Просвещение, 1990. – 345 с.
7. *Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації»* : Електронний ресурс – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98>
8. Чермен К. Д. *Теорія і методика фізичної культури: опорні схеми* : навчальний посібник / К. Д. Чермен. – М. : Радянський спорт, 2005. – 127 с.

Соколенко С.В., Виноградова Т.І.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БОТАНІКА»

Вищий навчальний заклад – це одна з важливих соціально-економічних систем, яка створює на користь усього суспільства таку цінність, як інтелектуальний ресурс, що інвестується в усі галузі господарства. Сучасна вища школа диктує необхідність перегляду основних принципів управління системою вищої освіти [1]. Навчальний процес у ВНЗ являє собою складний об'єкт управління, що включає складну взаємодію таких елементів, як цілей навчання, змісту дисципліни, методів, організації, форм і засобів навчання, і найголовніше, контролю результатів навчання і корекції.

У 2005 році Україна увійшла до Болонського процесу і, формально, відбулась її інтеграція до Європейського простору вищої освіти. Фактично ж потрібні вирішальні реформаторські дії з боку центральних органів виконавчої влади для приведення її нормативно-правової бази до відповідності загальноєвропейським аналогам. А основне, необхідно забезпечити студентам гарантію якості отриманої ними в Україні вищої освіти, щоб їх знання, уміння і компетенції забезпечували б конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках праці.

Традиційна система і практика контролю студентів вищих навчальних закладів складалася віками і акумулювала досвід багатьох поколінь викладачів. Вона, безумовно, спирається на деякі цінні в культурному і моральному відношенні передумови, властиві гуманістичній педагогіці. Крім усього іншого, ця система базується на гіпотезі, що викладач і студент в навчальному процесі об'єднані у бажанні досягнення знань у певній області які викладач передає, а студент